

1. Що Ви знаєте про Веди, Упанішади? Розкрийте зміст ідей давньоіндійської філософії: “карма”, “сансара”, “мокша”, “атман”, “брагман”, “порушу”, “пракриті”

Індуїзм — третя за кількістю послідовників релігія у світі після християнства та ісламу. В індуїзмі існує велика кількість священних писань, які діляться на дві основні категорії — шруті та смріті. Індуїстські писання створювалися протягом тисячоліть, і богослов'я та філософія, котрі у них викладаються дають можливість для духовного усвідомлення і є керівництвом у духовнім житті і практиці дхарми. З ортодоксальної точки зору, серед усіх текстів індуїзму, **Веди та Упанішади** мають найбільший авторитет і вважаються найбільш значимими й прадавніми.

“Карма”- універсальний закон дії та наслідків у дхармічних релігіях, причина є головною двоїстістю матеріального світу. Все, що відбувається, має причини та наслідки, прямі та непрямі. Випадковості не існує. Все є частиною високоорганізованої структури причин та наслідків. Причина та наслідок відноситься до принципу дії та реакції. Відповідно до Ведичного вчення, цей принцип прикладається і до фізичного і до метафізичного рівня;

“Сансара”- у релігійно-філософських системах Стародавньої Індії — це уявлення про плинність усього живого, процес переходу однієї тілесної оболонки в іншу, ланцюг страждань у земному житті, кругообіг народження і смерті, трансміграція душі;

“Мокша”- в індуїзмі і джайнізм - звільнення з кругообігу народжень і смертей (сансари) і всіх страждань і обмежень матеріального існування; у філософії індуїзму поняття «мокші» розглядається як піднесене, трансцендентне стан свідомості, в якому матерія, час, простір і карма, так само як і інші елементи емпіричної реальності, розглядаються як майя. Звільнення в індуїзмі і джайнізм можна порівняти з концепцією порятунку в християнстві; мокша, однак, не є посмертної нагородою за благочестиві вчинки - звільнення досягається протягом земного життя за допомогою подолання егоїзму, або помилкового его (аханкари) і розкриття істинної, глибинної, сутності індивіда як чистого духу чи душі.

“Атман”- абсолют, який усвідомлює своє власне існування, термін, використовуваний для опису вищого «Я», людини і всіх живих істот, після Пробудження людина знає себе як «Атма» - я не це, я ТО, «я є абсолют, і я це знаю» - абсолют (людина) усвідомлює своє існування.

“Брагман”- в індуїзмі абсолютний дух, всесвітня душа, першооснова всіх речей і явищ. Аналог середземноморської концепції абсолютного Бога або гегелівського абсолютного духу; незмінна, безмежна, повсюдна і трансцендентна дійсність, буття; складає основу

речовини, енергії, часу, простору та всіх сутностей у Всесвіті; брагману не може бути дано ніяке позитивне визначення, дати йому характеристику можна тільки через заперечення: нескінченний, незмінний, непорушний.

Брагман — це всесвітня душа, злиття з якою і розчинення в якій прагне індивідуальна душа, атман;

“Пракриті”- «причина, матерія» — фундаментальне поняття філософської системи індуїзму санкх'ї, що означає споконвічну природу, матеріальну першопричину Всесвіту, вважається жіночим основоположним елементом, що контактує із чоловічим елементом - Духом (пуруша), розвивається з Мула-пракриті (Ав'якти) - непроявленої, потенційної природи.

2. Які основні риси тибетського буддизму, дзен-буддизму, джайнізму?

Ці вчення вчать робити добрі та вмілі вчинки, уникати злих та невірних вчинків, а також очищувати та розвивати розум. Мета цих практик — покласти край стражданню та досягти вгасання жадоби, злості та омани, і тим самим досягти Пробудження . Спільним для всіх буддистських деномінацій є заперечення існування індивідуальної душі людини. Віра в її існування вважається великим гріхом — основною перешкодою на шляху до досягнення стану пробудження. Буддистська етика побудована на засадах незавдання шкоди та помірності. Виховання при цьому спрямоване на розвиток моральності , зосередженості та мудрості . За допомогою медитації буддисти пізнають механізми роботи розуму та причинно-наслідкові зв'язки між тілесними та психічними процесами.

3. Розкрити сутність соціально-політичного і етичного вчення конфуціанства

Це китайська етично-філософська школа, основа китайського способу життя, принцип організації суспільства, засновником якої був китайський філософ Кунфу-цзи, Конфуцій розробив концепцію ідеальної людини, якій притаманні гуманність, почуття обов'язку, повага до старших, любов до людей, скромність, справедливість, стриманість тощо. Проповідуючи ідеальні стосунки між людьми, в сім'ї та в державі, Конфуцій виступав за чіткий ієрархічний розподіл обов'язків між членами суспільства. Конфуціанство вважало основою соціального устрою моральне самовдосконалення індивіда й дотримання норм етикету, проголошувало владу правителя священною, а метою державного управління — інтереси народу. Конфуціанство має деякі риси, спільні з релігією - культ предків,

ритуали, жертвопринесення. Конфуціанство проголошувало пріоритет моралі над правом і спочатку не здобуло загальної популярності. Однак, починаючи з утвердження в Китаї династії Цін, воно було проголошене державною ідеологією і залишалося нею впродовж численних віків аж до початку XX століття. Конфуціанство вважає, що добровільне дотримання людиною ритуалів набагато ефективніше виховує в ній принципи гідної поведінки, ніж зовнішній щодо людини закон, що опирається на покарання.